Свети Сава

Ти остави: бисер, смарагд и рубине,
којима твој отац Немања те засу,
место царске круне- узе камилавку,
а место порфире- узе црну расу
и оде, чак тамо, у Хиландар свети,
да познаш живота одрецење право,
да слушаш и вршиш заповеди Божје,
угодниче Божији, Светитељу Саво!
Ал' борба међ' браћом- зла коб наша стара-
не могаде, ипак, твом слуху измаћи:
ти, с крстом у руци,чак из Хиландара,
дође својој крвно завађеној браћи,
и, с љубављу кротком, међ ножеве њине,
ти, стаде, к'о Божје оличење право,
и свакоме пружи по гранчицу мира,
кротки миротворче, Светитељу Саво!

" На спалисте Влаха!"- Синан паша грмну,
Донесе твој ћивот...потпалише гране.
Али ветар дуну и диже твој пеп'о
и разнесе светом, на четири стране,
и свуд, где год паде трунка твога праха,
онамо се диже- к'о за чудо право-
или српска школа, или црква света,
изабраниче Божји, Светитељу Саво!
И сад твоја химна победнички звони
пуна крепке вере, полета и маха:
То је љубав твоја разнета по свету
кроз честице твога мученичког праха,
и та жива песма, што кипи к'о река
дижући се к теби,чак у небо плаво,
славиће те громко од века до века,
вечна наша славо, Светитељу Саво!

Данас, кад српска омладина цела
приступа ти, с пуно побожности свете,
да најлепши венац од најлепшег цвећа
око твоје драге иконе оплете,
и док свећа славска трепери и гори
поклици се дижу до неба у плаво:
" Оче српске школе и цркве нам свете,
слава теби, Светитељу Саво!"

Написао Војислав Илић Млађи

Слово о Светоме Сави

Сунце пио Србију опио
опио је надом и лепотом
прах од цвета био пред голготом.

Молитва му била сапутница
Србија му распевана тица
чува гусле да не буду неме
да им песма никад не занеме.

Срцем хтео снове да распева
душом хтео птице да натпева
на ломачи остао је јачи.

На лицу му видим Студеницу
јаву плео и снове исплео
Свети Саве претке васкрсава.

(Боривоје Вукомановић)

Путовање Светога Саве

Путује по мрачној земљи
Штапом пред собом
Мрак на четверо сече
Хитне дебеле рукавице
Претворене у мачкетине
На сиву војску мишева
Одвеже вериге сред олује
И земљу од старе храстовине
За стајаће звезде везује
Пере шапе својим вуковима
Да трагови мрачне земље
На њима не преживе
Путује без пута
И пут се за њим рађа.

(Васко Попа)

Савин монолог

Ноћас ће кроз сан родитеља мојих слутња тешка
замахати црним огромним крилима,
и браће моје кроз срца витешка
страх ће минути.

А ја ћу бити далеко од родних села,
на домаку светогорских тихих манастира,
клечаћу већ крај манастирског прага бела
пун молитве и мира.

И кад бекства синовљег стигну тужни гласи
до властеле наше и кнежева,
резаће већ свети оци моје власи;
и душа под небом јутарњим као шева
биће високо.

А кад мати моја пружи убогом комад круха
и помене у молитви име изгубљеног чеда,
срце ће куцати моје испод свештеничког
руха
и спазићу где ме Христос право у очи гледа.

Куцнуо је час светог завета.
Никад више видети нећу мили очински кров,
ни слушати благог мајчиног савета,
ни с браћом младом кренути у лов.

Никад више са ових кнежевских трпеза
нећу чути звук кула и кондира,
и одоре своје царске од златнога веза
заувек скинућу.

А кад манастирске прекорачим праге мирне,
у осамљеничка кад ступим дворишта
и удахнем мирис свете смирне,
душа моја од живота више ништа
неће тражити.
Молићу се тада за спас српског рода,
за родитеља својих благ и побожни крај,
и да браћа моја кроз живот иду светла хода
као анђели кроз рај.

(Десанка Максимовић)

Свети Сава

Над атонским храмом, још у давно време,
Подиже се бура усред ноћи неме.

И док мрачним крилом за небо се хвата,
Неко живо лупа у храстова врата.

Игуман се диже. На уласку самом
стајало је момче, увијено тамом.

У његовој руци, што је горе диже,
С упаљена луча рујни пламен лиже.

Дим се вије, мота- и колути јуре
У капију тврду и зидине суре.

Ко је ово момче? Који јад га слама?
И шта тражи ноћас од Божијег храма?

Црн, себарски плашт му млада плећа краси,
По коме су пале коврџаве власи.

А по витком стасу, што га дичи тако,
Тврдом се је ликом опасао јако.

И он смерно стоји. О његовом врату
Само крст трепери у сувоме злату.

То бејаше Растко. Син Немањин то је,
Што је царске дворе оставио своје-

Јер га љубав гони, јер га жеља слама,
Да постане слугом Божијега храма.

Црн, себарски плашт му млада плећа краси,
По коме су пале коврџаве власи.

И над лепом главом, у дубини мрака,
Сјајан колут сија од најлепшег зрака.

(Војислав Ј. Илић)

Српкињица

- Српкињице селе, Српкињице млада,
Где си до сада била? Куда мислиш сада?

- У игри, у пољу провела сам лето,
Па весело сада у школу ме ето.

Ах, како је лепо, кад би мого знати,
Равним пољем ићи, шарено цвеће брати!

Мој најлепши венац, што сам пољем брала,
Учитељу своме баш јутрос сам дала-

Тим најлепшим цвећем, као даром славе,
Да икону кити светитеља Саве.

(Војислав Ј. Илић)

Анђео мира

Ноћ дубока влада, и све живо спава,
На староме торњу поноћоткуцава-

И у томе часу, са гранчицом крина,
Анђео се спусти са рајских висина.

Све поспало ћути, нико се не буди;
Не виде га звери, не виде га људи.

Ал' осећа грање, па се тихо свија,
Осећа га лахор, па слатко ћарлија.

И анђео мира, кроз дубоку таму,
Спусти се пред олтар у пустоме храму.

Па прекрсти руке на блажене груди,
Рујну зору чека, да небом заруди.

(Војислав Ј. Илић)

Свети Сава

У времена давна, у Рашкој држави,
На тромеђи Босне, Србије и Зете,
Владаше Немања у великој слави.
И дизаше многе споменике свете.

Неке од њих већ је уништило време,
Јер на свету ништа вечито не траје.
Но и саме оне рушевине неме
Ко кандила светла и дан- данас сјаје.

А Хиландар дивни у Атонској Гори,
И прекрасна лавра Студеница с њиме,
Још се држзе као светитељски двори
И спомињу славно Немањино име.

Али осим ових споменика свију
Што Немања диже Богу у висине,
Он дарова Српству цркву најсјајнију,
Једну цркву живу- свог најмлађег сина...
Јер је Свети Сава жива црква био,
Па и то је сада кад га нема више-
Споменик вечити, целом Српству мио,
Који никад време не може да збрише.

(Светолик Р. Милосављевић)

Светосавско благо

Од предака својих
кроз Светога Саву,
примили смо веру,
крст часни и славу.

Кроз векове многе
ово дивно благо
Србину је сваком
увек било драго.

Ово благо сто су
нама преци дали
оставили, дајмо
и ми својој деци.

М.Т.

Свети Сава

Ко удара тако позно у дубини ноћног мира
На капији затвореној светогорског манастира?
„Већ је прошло тавно вече, и нема се поноћ хвата,
Седи оци, калуђери, отвор’те ми тешка врата.
Светлости ми душа хоће, а одмора слабе ноге,
Клонуло је моје тело, уморне су ноге моје –
Ал’ је крепка воља моја, што ме ноћас вама води,
Да посветим живот роду, отаџбини и слободи.
Презрео сам царске дворе, царску круну и порфиру,
И сад ево светлост тражим у скромноме манастиру.
Отвор’те ми, часни оци, манастирска тешка врата,
И примите царског сина ко најмлађег свога брата...“
Зашкрипаше тешка врата, а над њима сова прну
И с крештањем разви крила и склони се у ноћ црну.
А на прагу храма светог, где се Божје име слави,
Са буктињом упаљеном, настојник се отац јави.
Он буктињу горе диже, изнад главе своје свете,
И угледа, чудећи се, безазлено босо дете.
Високо му бледо чело, помршене густе власи,
Али чело узвишено божанствена мудрост краси.
За руку га старац узе, пољуби му чело бледо,
А кроз сузе прошапута: „Примамо те, мило чедо.“
✳✳✳
Векови су прохујали од чудесне оне ноћи –
Векови су прохујали и многи ће јоште проћи –
Ал’ то дете јоште живи, јер његова живи слава,
Јер то дете беше Растко, син Немањин, Свети Сава.

(Војислав Илић)

Свети Сава

Престо га је чек'о- он га није хтео
Он је нешто више духом заволео,
Одазв'о се даљном лелеку и вриску
Па је загрлио будућност србинску.
Он се скромно сиђе с краљевских висина,
Цвет жртвова плоду;
Он неће да влада, он хоће да служи,
Богу и свом народу.

" Веру ћу да крепим, православље ширим
Кроз ту маглу сиву;
Темељ ћу да градим, цркву ћу да зидам,
Али цркву живу."
И та нам је вера спасавала оце
Од многих пропасти;
Та ће иста вера- о хвала ти, Саво!-
И унуке спасти.

Ал' та вера не сме да буде без вида,
Зато Свети Саво још и школе зида.
" Има л' ока слепа, школа га отвара!
Шаљ'те децу нека од њих људе ствара!
Оно сто нас јача на путу поштења,
Оно што нас води ка брегу спасења,
Оно што нам муку ублажава љуту,
Што нам не да клизнут на стрменом путу.
Оног светлог духа светле благовести,
Што нас држе крепко на висини свести;
Оно што нас учи да трпит умемо,
Оно што нас диже да напредујемо,
Што нам даје души, уму, срцу здравље:
То је српска школа, то је православље!"
То је Сава знао и пример нам дао,
Срећу нам је хтео, њојзи нас повео,
Одазвао се даљном лелеку и вриску,
Па је загрлио будућност србинску.

Круну није хтео, није хтео славу,
Али круна сама дође му на главу.
Он се хтео сићи свом народу ближе,
Он се хтео спустит, - а тиме се диже,
Дух нас његов купи сред Божијег храма,
Дух је његов звезда над нашим школама.

Савино су тело Турци сагорели
И његов су пеп'о на ветар изнели,
И где год је трунка пепела му пала,
Ту је нова љубав к роду засијала.

Данас цело Српство његов спомен слави:
" Ускликнимо с љубављу светитељу Сави!"

(Јован Јовановић Змај)

Светоме Сави

Оставио бабов замак
И варљиве дворске сјаје,
Отишао с духовници
У незнане туђе краје.

На атонској испосници,
У иночкој црној ризи
Проводио дане дуге
У молитви и подвизи.

Срце ти је за род било,
Чистећом си вере сјао,
Милом роду и Господу
На службу си себе дао,

Међу браћом утулио
Жесток пламен борбе личне,
Поставио главе цркви
И темеље непомичне.

Отрок, себар и властелин
Пред тобом су били равни,
Сви чланови једног тела
Неразумни, пуноправни.

Беседама твојим, оче,
Трептала је света Жича,
Ах, што стара, хладна, не зна
Да их твојој деци прича.

Око себе скупљао си
Децу малу , српску наду,
Учио их речи Божјој,
Ситној књизи, светом раду;

Сејао си ти њивице
Једрим зрном Божјих слова,
А жетву си ишчекив'о
Од Божјега благослова.

О, научци и нас слабе
Узор, Србе, свеце врли!
Васпитати и учити,
Вршит' пос'о неумрли;

Одрицати се таштих части,
Крст терета сносити вољно,
А у грду'ма вазда носит,
Срце чисто, задовољно...

(Милорад П. Шапчанин)

Растко

На сјајном двору Немање Стефана
напоредо расла три јуначка птића,
три премила сина Великог жупана
три изданка моћне лозе Немањића.

Убојно оружје и хатови гојни
и безброј забава из витешких дана
беху пратиоци вазда нераздвојни
два старија сина Великог жупана.

А најмлађи Растко, божанствено дете,
младу душу своју нечим бољим снажи:
књиге и молитве, богомоље свете
и друштво побожних калуђера тражи.

У његовом срцу пуном светог жара,
једна сјајна мис'о родила се била:
да вером у Бога који чуда ствара,
најпре се подиже отаџбина мила.

И та га је мис'о ко звезда водиља,
одвела са двора где сан поста јава,
и једнога дана довела до циља:
да од Растка буде славни Свети Сава.

(Светолик Р. Милосављевић)

На Врачару

Надвио се облак густи
Весељену да опусти,
Да покаје грехе старе,
Што ју хоће да сатаре:
И небо се само љути,
А Србија- стрепи, ћути:
На Врачару ватра гори,
Ватра гори, бес се ори,
А Србин се с душом бори.

Ко ће сили одолети,
Ко ће бола преболети!
Светиња се српска ништи,
У Србина срце пишти:
" Авај, срце Обилића!
Авај, снаго Краљевића!
Где си, пуста, да у маху
Крај учиниш овом страху?
Вишња сило, твоја правда
Стешњенима је крепка нада:
Пусти грома ватренога,
Смлави створа пакленога,
Да пред лицем Створитеља
Не сажиже Светитеља!"

Тако Србин собом збори,
Њега љута боља мори,
Ватра гори, Синан виче:
" Гори, гори свештениче!
То си од нас заслужио,
Што си рају просветио
Што на свога господара
Смела диже свог ханџара,
Што за веру вољно гине
Убојите каурине,
Што се не да у синџире,
Већподиже манастире;
Ал' сад нема теби трага,
Пашће рода твога снага!"
То изусти, па с' окрене;
Ал' жестоко огањ сене,
Отворе се свете двери,
Синан- паша се узвери
Милешево пред њим стоји,
Са ликови свети своји,
А иноци обучени
Бога моле на колени,
Звона звоне, народ врви,
Да с' причесте свете крви,
А Синана страх пробија,
Последњи му час избија.
Из светога са олтара
Свети Сава проговара:
" Она ватра на Врачару
Огласује мржњу стару.
Не бојте се, децо мила,
Што вас кињи врашка сила!
Мртвом телу ко се свети,
Том и празна сенка прети;
Ништавне су људске страсти
Код Божије вечне власти,
Ја остајем у своме роду,
Док војује за слободу,
Док му црква срце блажи,
Док му душу школа снажи,
Настављајте моја дела,
То је слава неувела,
То ће престо повратити,
Моје тело осветити!"

(Стеван Лазић)

Свети Сава благосиља Српчад

Дођите, чеда, послушајте мене,
Страху Господњем научићу вас,
Показаћу вам како радит треба,
У чему је пропаст, у чему је спас.

Дођите сложно, загрљени братски,
Где слога влада, и срећа је ту;
Победа вазда пратиће вам стопе,
Будете л' само поштовали њу.

Дођите ближе, па да вас научим
Науке свете да познате моћ,
Јер с њоме само кроз мрклу таму
До старе славе опет ћете дођ.

Ко учи, тај ће вечно срећан бити,
Тај неће знати шта је туга, јад:
Ко у старост уживати жели,
Тај учит мора док је јоште млад.

Радите вазда и сложно и мудро,
Па да нам срећан буде српски род;
Ви ћете сами и потомци ваши
Вашега труда уживати плод.

Дођите, чеда, послушајте мене,
Страху Господњем научићу вас,
Показаћу вам како радит треба,
У чему је пропаст, у чему је спас!

(Светозар Ћоровић)

Прича о Светом Сави

Кад је Свети Сава ишао по земљи,
Још пре свог рођења,
Док се звао Растко,
Као што иде и сада,
Само га не видимо,
А можда је то било и доцније.

Кренуо је Савиним стопама,
Ка Савином извору
На Савином врху,
Куда и ми идемо,
Јер другог пута и нема.

Кад је негде око Савинога дана
Наишао Савином страном
Напали су га пси,
Као што и сад нападају
Свакога ко се упути Савиним траговима.

Путник је најпре саставио три прста,
Како је одредио да се и ми крстимо,
Плашећи их законом
Од кога су још више побеснели,
А ни до данас нису узмакли.

Онда се сагнуо да дохвати камен,
Али камење беше замрзнуто,
Свезано за земљу студеним синџирима,
Јер беше јака зима,
Као и ове године,
Као увек око Савина дана.

Већ су разносили Савина стопала,
Савин кук и Савин лакат,
По продолима и јаругама земље
Због које је подељен свет,
Кад је Свети отпасао мач уста,
Једино оружје које је носио,
А које је и нама оставио,
Говорећи ове речи:

- Нека је проклета земља у којој су
Пашчад пуштена, а камење свезано.

(Матија Бећковић)

Ходочашће Светом Сави

Ево у каквом мраку остаје свет
кад се угаси света ватра!
По хлебу хвата се буђ, хвата се лед
по путевима пуним блата.

У овом мраку, множе се омче и куке,
свињска куга и међ људе се шири.
У овом мраку стављају на муке
и секу оног који браћу мири.

Све што је крвљу купљено, главом плаћено,
у овом мраку губи цену.
Што дигнете главу, скончаћце, премлаћено.
и изгореће, у катрану и сену.

Уместо да сабира, у часу
када ни богови не опстају сами,
оно што се, вековима расипано, не расу,
расуће се у овој зими и тами.

Па око чега браћа да се скупе?
Око свеће? У свећи нема фитиља!
Око лонца? У лонцу нема супе!
А осим супе немамо другог разлога ни циља!

У овом мраку множе се они што могу
да купе све, а не могу ништа да створе.
У овом мраку рибљих руку и ногу
биће добро ако не буде горе.

Из овог мрака, што труне и трује,
не чује се позив ослободиоца.
Одакле ће се чути, ако се не чује
са крста, с точка, с Косова, и с коца?

У овом мраку,
из овог сурдука,
не види се даље
од хлеба и лука!

У овом мраку, црвенећи се, дувају
ветрови изнад отровних река.
Одојчад уче, из мајке, из мајчиног млека,
да осим смрти нема другог лека.

Брате, који си измирио браћу,
сине, који си подигао оца,
оче, чији пепео синови расуше!

Донео си нам семе вина, семе жита,
ал нема ко у земљу да га баци!
Написао си, ал нема ко да чита,
знак у коме се сабирају знаци!

Камен темељац дао си нам у шаке,
ал не дигосмо бедем насупрот сили!
На Твом смо гробу оставили штаке,
ал не стигосмо, куд смо наумили!

Паљени опет и гоњени хајкама брзим
тражимо заклон под надстрешницом
Твојом!
Не допусти да с гроба Твог отпузимо
на коленима, везаним кожом и чојом!

Ако Ти нећеш, ко ће нас повести,
закопане с ровцима и кромпирима,
путниче који си босим ногама доспео
тамо докле се не допире на крилима?
Лађо с које се види Јерусалим!

Путе којим се враћа блудни син,
ратник из рата,
с робије робијаш!
Чашо вина,
хлебе,
свето слово!
Шљиво крај извора!
Уље маслиново,
које нас храниш, и које нам сијаш!
Чувај нас, светиоче, који одјекујеш
од звона и клепала који тразже спас!
Кад ћеш нас чути, ако нас не цчујеш
данас, кад немамо ни језика, ни гласа!

(**Љубомир Симовић)**